

Dr hab. Anna Sajdak-Burska, prof. UJ
Instytut Pedagogiki
Uniwersytet Jagielloński

Kraków, 17.02.2020

DATA WPLYWU DO
INSTYTUTU PEDAGOGIKI
.....2.5.LUT.2020.....

**Recenzja dorobku naukowego, dydaktycznego oraz organizacyjnego
dr Barbary Klasieńskiej w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego
doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika
prowadzonym przez Uniwersytet Śląski w Katowicach**

Niniejsza recenzja przygotowana została w oparciu o kryteria określone z Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadania stopnia doktora habilitowanego (Dz. U. Nr 196, poz. 1165).

Pani dr Barbara Klasieńska jest absolwentką studiów magisterskich, kierunku pedagogika, specjalność pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna, realizowanych w Akademii Pedagogicznej im. KEN w Krakowie. Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki uzyskała 24 lutego 2005 roku decyzją Rady Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku na podstawie rozprawy doktorskiej *Kształtowanie zainteresowań kulturą ludową uczniów klas początkowych*, przygotowanej pod opieką prof. dr hab. Krystyny Duraj-Nowakowej. Jej ścieżka zawodowa jest zróżnicowana (pracowała jako nauczyciel przedszkola, nauczyciel nauczania początkowego, konsultant Małopolskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli, nauczyciel akademicki, pracownik badawczo-dydaktyczny na stanowisku asystenta oraz adiunkta), ale mocno związana z głównym profilem wykształcenia pedagogicznego. Od 2005 roku do chwili obecnej jest pracownikiem Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach zatrudnionym w Zakładzie Pedagogiki Ogólnej i Teorii Wychowania.

OCENA OSIĄGNIĘCIA NAUKOWEGO

Habilitationka przedstawia do oceny osiągnięcie naukowe zatytułowane *Poszukiwanie ducha całości w pedagogice akademickiej i dydaktyce szkoły wyższej. Od przybrzeżnej wędrówki do dalekomorskiej wyprawy*, będące cyklem publikacji, na który składają się trzy pozycje: monografia autorska *Warsztat pracy oraz nauki studentów pedagogiki* (2017), monografia współautorska *Kompetencje hermeneutyczne w teorii i praktyce akademickiej* (2018) oraz redakcja pracy *Szkice systemowe ujęć pedagogiki* (2010), w których to Autorka przedstawia do oceny teksty autorskie oraz współautorskie oznaczone dokładnie w autoreferacie na s. 4 - 5. Ponieważ jest to cykl – jak pisze w autoreferacie na s. 4 Habilitationka – komplementarnie wzajemnie się dopełniających publikacji zwartych, zatem najpierw przedstawię recenzję poszczególnych części składowych cyklu a następnie przejdę do odpowiedzi na pytanie, czy cały cykl przedstawia osiągnięcie naukowe, stanowiące znaczny wkład autora w rozwój dyscypliny pedagogika.

1. Monografia: Barbara Kłasińska, *Warsztat pracy oraz nauki studentów pedagogiki*, Wydawnictwo UJK, Kielce 2017, ss. 254, recenzent wydawniczy prof. dr hab. Teresa Giza.

Monografia składa się z trzech głównych rozdziałów oraz bogatego aneksu, w którym zamieszczono programy wybranych przedmiotów pedagogicznych, inwentarz pojęć pedagogicznych oraz recenzje wybranych prac pedagogicznych. We wprowadzeniu Autorka kreśli teoretyczne tło swych rozważań, nawiązując deklaratywnie do teorii systemów. Trop ten może okazać się interesujący poznawczo, bowiem jak pisze Habilitationka „najogólniej pojętym dążeniem koncepcji systemowej jest poszukiwanie i budowa empirycznych i teoretycznych narzędzi poznania, jednoczących wiedzę z różnych dziedzin. Należy podkreślić, iż istotą koncepcji systemowej jest jej zorientowanie na rozwiązywanie problemów, a niekoniecznie na poszukiwanie nowych metod i technik ich rozwiązywania” (s. 10). Czytelnik ma zatem prawo spodziewać się, że praca po pierwsze będzie podejmować problemy, jasno je określać, a po drugie – rozwiązywać, pożytkując przy tym wiedzę pochodzącą z różnych dziedzin – np. filozofii, biologii, neurologii, psychologii, socjologii, nauk o zarządzaniu etc. Niestety, lektura już samego wstępu pracy, nasuwa wiele wątpliwości. Autorka opisuje, dlaczego warto stosować podejście systemologiczne w pedagogice, w tym w pedagogice szkoły wyższej czy dydaktyce akademickiej, jak bardzo jest ono obiecujące, jednak sama nie potrafi podjąć zarysowanych (ale nie wprost wyrażonych) we wstępie problemów. Takim tropem mógłby stać się np. wątek systemowego powiązania umiejętności uczenia się, tworzący warsztat pracy

studenta, z jego wcześniejszą ścieżką edukacyjną, w tym i ze sposobem nauczania-uczenia się w szkole podstawowej i średniej. Habilitantka nie określa jednak żadnego problemu, który stara się systemologicznie rozwiązać. trudno bowiem uznać, że problemem jest „systemowe ujęcie warsztatu pracy i nauki studenta pedagogiki”. Co więcej, swoje - jak pisze- „rozważania nad systemowym charakterem warsztatu pracy i nauki studentów pedagogiki” (s. 13) (rozważania a nie badania!) układa w trzech rozdziałach, które jednocześnie „pozostają wobec siebie w systemowych relacjach: nadrzędności, równorzędności i podrzędności” (s. 13).

Rozdział pierwszy poświęcony został nakreśleniu specyfiki środowiska akademickiego oraz wybranych form i metod kształcenia w szkole wyższej. Lektura tej części książki przenosi czytelnika w monolityczny, ateoretyczny, instrumentalny, opis procesu kształcenia znany z lektur lat 80tych. Ze zdziwieniem konstatuje, iż monografia została wydana w roku 2017, a czas dla Autorki jakby się zatrzymał przynajmniej dwie dekady temu. To obraz procesu kształcenia wpisujący się w zjawisko opisywane przez D. Klus-Stańską znieruchomienia polskiej dydaktyki, niemożności wyjścia poza raz przyjęte definicje (D. Klus-Stańska, *Oderwanie dydaktyki od pedagogiki ogólnej jako źródło jej kryzysu i znieruchomienia*, w: *Pedagogika ogólna. Dyskursy o statusie naukowym i dydaktycznym*, red. T. Hejnicka – Bezwińska, Bydgoszcz 2011). Do tej części pracy mam wiele zastrzeżeń. Po pierwsze opis uczelni jako środowiska formującego studenta jest bardzo uproszczony. Autorka w ogóle nie rekonstruuje podstawowych napięć, dyskursów, nowych pól problemowych, które pojawiły się w badaniach nad kondycją i stanem uniwersytetów i szkolnictwa wyższego. Próżno w tej części szukać odniesień do prac choćby tylko polskich pedagogów – Z. Melosika, T. Szkudlarka, M. Malewskiego, M. Dudzikowej, M. Czerepaniak-Walczak, Z. Kwiecińskiego, D. Hejwosz, B. D. Gołębiak, A. Sajdak i wielu, wielu innych. Autorka odmalowuje w zamian obrazek rzeczywistości założeniowej i życzeniowej. Drugie zastrzeżenie do tego rozdziału dotyczy części poświęconej wybranym formom i metodom kształcenia w szkole wyższej. To całkowicie ateoretyczny poradnik dydaktyczny, w którym dominują rozważania nad wykładem i ćwiczeniami. Ateoretyczny, gdyż w ogóle nie odnosi się do żadnych podstaw teoretycznych – ani antropologicznych, ani psychologicznych czy też epistemologicznych czy innych, które uzasadniałyby działania i jednocześnie je różnicowałyby. Część ta, choć w tytule rości sobie prawo do przedstawienia metod kształcenia w szkolnictwie wyższym, całkowicie pomija zróżnicowanie procesu kształcenia i dorobek dydaktyk przedmiotowych dotyczących szkolnictwa wyższego. Dydaktyka akademicka jest tą szczególną subdyscypliną pedagogiczną, która, ignorując osiągnięcia innych dyscyplin, w tym badania praktyki kształcenia w różnych

obszarach szkolnictwa wyższego, odcina życiodajne tropy swego rozwoju. W taką pułapkę moim zdaniem wpadła Badaczka. Pozostając w schematach sprzed dwóch czy nawet trzech dekad, cofa w swych tekstach osiągnięcia dydaktyki ogólnej oraz dydaktyki akademickiej. Praca zyskałaby na wartości, gdyby Autorka przełamała monolit myślenia o procesie kształcenia, zwłaszcza na poziomie wyższym. Musiałaby jednak spożytkować teksty anglojęzyczne i niemieckojęzyczne, ukazujące zmianę paradygmatu kształcenia w szkolnictwie wyższym określaną metaforycznie „the shift from teaching to learning”. Próżno jednak szukać w bibliografii pozycji R.B. Barra, J. Tagga, M. Prossera, K. Trigwella, czy też na polskim gruncie choćby prac M. Malewskiego. Musiałaby także sięgnąć do prac pokazujących teoretyczne uzasadnienia stosowania strategii kształcenia opartych na odmiennych wzorach uczenia się. Próżno jednak szukać w prac pozycji B. Joyce’a, E. Calhoun, D. Hopkinsa, Z. Kwiecińskiego, B. D. Gołębnik czy A. Brzezińskiej. Pomocne w przełamaniu monolitu myślenia o dydaktyce były także z pewnością prace T. Bauman, D. Klus-Stańskiej czy A. Sajdak (mojej osobie przypisuje natomiast autorstwo książki, której jestem tylko redaktorem). Na marginesie muszę dodać, iż nieobecność tych wszystkich wskazanych nazwisk jest dla mnie ogromnym zaskoczeniem, świadczącym o byciu Habilitantki poza dyskursem naukowym toczonym w obszarze dydaktyki ogólnej oraz dydaktyki akademickiej na przestrzeni ostatnich dwóch dekad.

Rozdział drugi poświęcony został osobie studenta, charakterystyce „wieku studiów” w aspekcie rozwojowym, wartościom i aspiracjom studentów oraz problematyce autoedukacji. Charakteryzując młodzież w okresie studiów, Autorka sięga do teorii rozwojowych, teorii rozwoju tożsamości E. Eriksona, koncepcji J. Piageta czy rozwoju moralnego L. Kohlbera (któremu uparcie na s. 63 – 63 przydaje imię Luis), a także do koncepcji antropologiczno-kulturowej M. Mead czy socjologicznej koncepcji K. Mannheima. Niestety w książce dominuje opis podręcznikowy R.J. Sternberga. Autorka żadnej z tych koncepcji nie eksploruje głębiej, nie sięga do źródeł, z żadnej nie czyni kontekstu dla prowadzonych analiz czy ewentualnych badań, z żadną też nie dyskutuje. Píše jednak – powołując się K. Duraj-Nowakową – iż, „wszystkie wymienione czynniki sytuacji współczesnej młodzieży studiującej powodują, że odpowiedzi o sens, skład, wygląd i jakość jej warsztatu na studiach nie są łatwe i domagają się całościowego zbudowania tego pojęcia w oparciu o postulowany we współczesnych naukach pedagogicznych paradygmat systemowy, w którym istotne są zarówno poszczególne elementy pewnej ponadaddytywnej całości, jak i sprzężone relacje między nimi” (s. 70). Czy Autorka sprostała temu zadaniu? Moim zdaniem – nie. Każdy kolejny podrozdział monografii

zapowiadany np. tytułem „Postawy studentów wobec procesu studiowania” nie obrazuje badań Autorki w tym obszarze a jedynie jest luźną mozaiką myśli na ten temat podpartą wybiórczym sięganiem do wybranych tekstów czy badań. Na przykład - powołując się na tekst T. Lewowickiego z 1987 roku Autorka stwierdza „kończąc rozważania na temat postaw, trzeba zaznaczyć, że młodzież studencka to populacja osób, które łatwo ulegają przekazom perswazyjnym, szczególnie gdy pochodzą one od atrakcyjnego i obdarzonego autorytetem nadawcy, formułowane są nie wprost i są akceptowane przez znaczną grupę. Tak też się dzieje w przypadku tworzenia i ulepszania swojego warsztatu pracy na studiach, np. właśnie pedagogicznych. W związku z tym można założyć, że przekazy te mogą mieć diametralnie różny charakter i zupełnie odmienny wpływ na proces formowania się tego warsztatu” (s. 79). Moim zdaniem ignorowanie faktu, iż na studiach mamy pokolenie młodych ludzi (badacze kolejno wyróżniają pokolenie X, Y, Z), dla których nowoczesne technologie informacyjne i komunikacyjne są ważną stałą życia, także procesów uczenia się, jest błędem. Wiedza na temat młodzieży i jej uczenia się, płynąca z badań prowadzonych dekadę temu już może być mocno nieaktualna, a co dopiero wiedza z lat 80tych? Podobne mankamenty można zarzucić kolejnym podrozdziałom pracy. Autorka nie prowadzi badań, tylko opisuje – jak w skrypcie – rozważania nad kolejno pojawiającymi się terminami – np. aspiracji, zainteresowań, autoedukacji, samowychowania. Nie jest jasne, dlaczego w pewnym momencie przechodzi do opisu programów kształcenia akademickiego, co jeszcze bardziej czyni z omawianej monografii poradnik dla nauczyciela akademickiego.

Rozdział trzeci porusza zagadnienie organizacji warsztatu pracy i nauki studentów pedagogiki. Jednak i tu nie mamy do czynienia z żadnym projektem badawczym, Autorka nie stawia pytań rzeczywistości, natomiast dalej brnie w wersję narracji pomiędzy vademecum a poradnikiem. Przywoływane teorie są przysłowiowym kwiatkiem do kozucha. Nie stanowią bowiem żadnej podstawy badań, żadnego tła interpretacji, żadnej matrycy do wyprowadzenia nowych kategorii ani żadnej podstawy do dekonstrukcji obrazu płynącego z badań z lat ubiegłych. Dowiadujemy się za to, że „temperatura w pomieszczeniu winna wynosić 18-20 stopni Celsjusza” (s. 124), że „biurko powinno być usytuowane w ten sposób, aby pracujący siedział twarzą do ściany”(s. 126). Następnie Habilitantka przechodzi do omówienia higieny pracy umysłowej, czytania studyjnego, umiejętności sporządzania notatek (ale i tu nie pożytkuje wiedzy psychologicznej płynącej np. z prac T. Buzana, co dziwi), pisania esejów (ale i tu pomija wiedzę na temat esejów płynącą np. z prac S. Cottrell i jej *Podręcznika umiejętności studiowania*), pisania referatów, sporządzania przypisów, czy też sztuce zdawania egzaminów.

Straciłam orientację, do kogo adresowana jest monografia. Czy do nauczyciela akademickiego, czy do studenta, czy do środowiska naukowego? Żaden z tych podmiotów jednak nie będzie usatysfakcjonowany lekturą. Rozdział poświęcony pracy z komputerem i Internetowi jest na poziomie daleko odbiegającym od minimalnego standardu akceptacji. Zamierzeniem Autorki było – jak pisze w autoreferacie na s. 10 – sformułowanie „projektu ponadaddytywnej definicji warsztatu pracy i nauki studentów pedagogiki”, w której kładzie nacisk na „ponadsumatywność i niezwykle sprzężoną relację elementów wchodzących w jego skład, pozostających bowiem ponadto względem siebie w zwrotnych relacjach i to wertykalno-horyzontalnych” (s. 10 autoreferatu). Niestety, wnioski, do których doszła Autorka nie mają waloru nowości. Być może cel został „ponadambitnie” postawiony.

Biorąc pod uwagę wszystkie powyżej wskazane uwagi krytyczne, stanowczo stwierdzam, iż monografia *Warsztat pracy oraz nauki studentów pedagogiki* nie stanowi żadnego wkładu w rozwój nauki, w rozwój dyscypliny pedagogika czy subdyscypliny pedagogiki szkoły wyższej czy dydaktyki akademickiej. Nisko oceniam także jej walory metodyczne. Pod tym względem odbiega sporo od osiągnięć współczesnej dydaktyki akademickiej.

2. Współautorstwo monografii: Małgorzata Kaliszewska, Barbara Klasińska, *Kompetencje hermeneutyczne w teorii i praktyce akademickiej*, Wydawnictwo UJK, Kielce 2018, ss. 401, recenzent wydawniczy ks. dr hab. Jacek Siewiora, prof. MWSE w Tarnowie.

Całą pracę oceniam pozytywnie, Autorki wychodzą z solidnie opisanych podstaw teoretycznych kompetencji pedagogicznych, w tym w szczególności kompetencji hermeneutycznych, by przejść do autorskiego opisu kompetencji hermeneutycznych oraz zaproponować szereg rozwiązań praktycznych, które mogą wesprzeć proces ich kształtowania w toku studiów. Praca jest jednak dwuautorska z dokładnie oznaczonym autorstwem poszczególnych rozdziałów i podrozdziałów. Do oceny w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego dr Barbara Klasińska przedstawiła teksty autorskie, do których należą cały rozdział I, s. 21-142, część rozdziału III s. 220 – 230 oraz teksty współautorskie, do których należy wstęp, wprowadzenie oraz zakończenie. Najobszerniejszą częścią autorską Habilitantki jest rozdział I zatytułowany *Profesjonalne kompetencje pedagogiczne w świetle literatury przedmiotu. Przesłanki nabywania kompetencji hermeneutycznych*. To solidne, wartościowe opracowanie zagadnienia kompetencji dokładnie tak, jak wskazuje tytuł – w świetle literatury przedmiotu. Autorka w podrozdziale 1.1 oraz 1.2 przedstawia zróżnicowanie definicyjne

pojęcia kompetencji, rodzaje kompetencji pedagogicznych według wybranych autorów, proces nabywania kompetencji, pojęcie profesjonalizmu oraz zmianę jego rozumienia oraz koncepcje kształcenia nauczycieli, które mają do niego prowadzić (propozycję nowego myślenia o profesjonalizmie Erica Hoyle'a, koncepcję profesjonalnego oglądu Davida Trippa, koncepcję refleksyjnej praktyki Donalda Schöna, kształcenie poprzez praktykę Delli Fish, nowy profesjonalizm Juliana Elliota). To bardzo solidne opracowanie teoretyczne, które stanowi kanon wiedzy pedeutologicznej. Następnie Autorka przechodzi do opisu specyfiki kompetencji hermeneutycznych. Korzysta przy tym z ciekawego modelu Renate Schwarz (niemieckiej pedagog, zajmującego się superwizją), pokazującego komponenty kompetencji hermeneutycznych niezbędnych w zawodach związanych z pracą, opieką nad drugim człowiekiem. Autorka dokonuje także przeglądu kompetencji hermeneutycznych w katalogu kompetencji pedagogicznych w ujęciach różnych autorów. Te dwa pierwsze podrozdziały tzn. 1.1 oraz 1.2 oceniam pozytywnie, są wartościowym przeglądem dobrze dobranej literatury. To swego rodzaju tło teoretyczne mogłoby z powodzeniem posłużyć Autorce do osadzenia problematyki badawczej oscylującej np. wokół możliwości wspierania rozwoju kompetencji hermeneutycznych w toku studiów. Tak się jednak nie dzieje. Kolejne podrozdziały 1.3 oraz 1.4 poruszają zagadnienie warsztatu pracy pedagogicznej – tu trudno nie odnieść wrażenia, iż Autorka skopiowała całe akapity ze swej wcześniej pracy – monografii *Warsztat pracy oraz nauki studentów pedagogiki* (2017), do czego się też przyznaje w przypisie 332. Kolejno pojawiające się zagadnienia np. studiowanie literatury, kształtowanie sprawności pisarskiej, organizacyjne, materialne i ergonomiczne uwarunkowania warsztatu pracy czy też rodzaje, modele i fazy rozwoju zainteresowań – to tropy teoretyczne podjęte we wcześniejszej monografii.

Kolejna autorska część pracy to podrozdziały 3.6 oraz 3.7, stanowiące fragment rozdziału *Charakterystyka kompetencji hermeneutycznych dla teorii i praktyki w pedagogice oraz pracy socjalnej* autorstwa Małgorzaty Kaliszewskiej. Podrozdział 3.6 zatytułowany *Umiejętność oscylowania między wiedzą a niewiedzą* to krótki esej na temat kondycji współczesnego człowieka w kontekście wiedzy zdobywanej na studiach. Podrozdział 3.7 poświęcony został refleksji w kontekście budowania kompetencji hermeneutycznych. To udane części pracy, dobrze osadzone w literaturze przedmiotu, jednak niewielkie objętościowo i nie stanowiące zasadniczej wartości dla całej pracy.

Kolejne współautorskie części wskazane przez Habilitantkę to *wstęp*, *wprowadzenie* i *zakończenie*. Trudno oceniać te części pracy, zwłaszcza wkład Habilitantki. Tym bardziej, iż

to, co wydaje się w mojej ocenie najbardziej wartościowe czyli zakończenie a w nim tabela Z 1. na s. 324-328 oraz definicja kompetencji hermeneutycznych na s. 329 jest – zgodnie z oświadczeniem zawartym w dokumentacji – autorstwa Małgorzaty Kaliszewskiej.

Przeglądając dokumentację, związaną z tą publikacją, doszłam do konstatacji, iż niemal wszystko to, co najbardziej w niej wartościowe i cenne (włącznie z aneksami) jest autorstwa Małgorzaty Kaliszewskiej. Wkład Barbary Kłasińskiej polega głównie na przygotowaniu rozdziału teoretycznego, którego celem jest analiza kluczowych dla pracy pojęć w świetle literatury przedmiotu. To wartościowe opracowanie, jednak jego wkład w rozwój dyscypliny pedagogika nie jest znaczący.

3. Współredakcja pracy: Małgorzata Kaliszewska Barbara Kłasińska (red.), *Szkiecy systemowych ujęć pedagogiki*, Wydawnictwo UHP Jana Kochanowskiego w Kielcach, Kielce ss. 206, recenzent wydawniczy prof. dr hab. Krystyna Duraj-Nowakowa.

Trzeci element cyklu, wskazywanego przez Habilitantkę jako główne osiągnięcie naukowe, sprowadza się głównie do autorstwa rozdziału pierwszego (57 stron), części rozdziału drugiego (10 stron) oraz współautorstwa części rozdziału trzeciego, współautorstwa wstępu, wprowadzenia i podsumowania. Analizując treści rozdziału pierwszego zatytułowanego *Nowe odczytywanie podejść systemowych w epistemologii pedagogiki*, podrozdziału *Systemologiczne fundamenty procesu kształcenia: panorama problematyki*, konstatuje, iż wszystkie uwagi krytyczne czynione wcześniej, dotyczące rozpoznania Autorki w koncepcjach dydaktycznych, są i dla tej części trafne. Cóż, tekst ten został opublikowany w 2010 roku, a zatem przed pracą na temat warsztatu pracy oraz nauki studentów. Krytyczne uwagi dotyczą zatem: ateoretyczności, monolityczności myślenia, oparcia na źródłach sprzed dekad (co w przypadku rozwoju dydaktyki ogólnej i akademickiej ma znaczenie), brak rozeznania w literaturze europejskiej. Podrozdział kończy się aneksem zawierającym koncepcję programu wykładów z dydaktyki ogólnej. Kolejny podrozdział zatytułowany *Systemologiczny profil metodologii pedagogiki* ukierunkowany jest z kolei na przedmiot związany z metodologią pedagogiki. Cóż, w rozdziałach tych można upatrywać pewnej wartości, ale nie na polu naukowym, a na polu dydaktycznym, stanowią bowiem coś w rodzaju skryptu dla początkujących nauczycieli akademickich, którym przychodzi prowadzić przedmioty związane z dydaktyką ogólną oraz metodologią pedagogiki. Teksty te jednak nie wnoszą nic do rozwoju dyscypliny. Trudno bowiem uznać, iż osiągnięciem jest uporządkowanie programów kształcenia poprzez wprowadzenie do programów korelacji wewnątrz i międzyprzedmiotowej. To klasyka wiedzy

dydaktycznej a nie osiągnięcie zastosowania podejścia systemologicznego. Podobne uwagi krytyczne dotyczą także kolejnego tekstu autorskiego Barbary Klasińskiej w tej monografii zatytułowanego *Kształtowanie zainteresowań kulturą ludową uczniów początkowego szczebla edukacji*. Habilitantka jest także autorką części rozdziału trzeciego, podrozdziału zatytułowanego *Procedura hospitacji akademickiej: dociekania systemologiczne*. To udany artykuł przeglądowy na temat rodzajów, funkcji oraz celów hospitacji. Pozostałe artykuły przedstawiane do oceny są 48 % (*O komunikowaniu się systemowo*) oraz w 40% (*Rozmowa o pedagogice systemowej na podstawie wybranych lektur*) autorstwa Habilitantki. Podsumowując całość, chcę podkreślić możliwe walory dydaktyczne monografii jednak jej wartość naukową oceniam jako znikomą.

Ocena cyklu wskazanego jako osiągnięcie naukowe

Czytając autoreferat Habilitantki, odniosłam wrażenie, że w metaforycznym tytule kryje się sposób na objęcie klamrą tego, co żadną miarą w całość spiąć się nie da. Cóż bowiem znaczy tytuł osiągnięcia naukowego *Poszukiwanie ducha całości w pedagogice akademickiej i dydaktyce szkoły wyższej. Od przybrzeżnej wędrówki do dalekomorskiej wyprawy? Aby poszukiwać owego ducha i to w dodatku całości, trzeba najpierw dobrze znać teren i materię, w której się poruszamy. W tym wypadku jestem przekonana, że prace Habilitantki raczej przekonują o nieznaności całych obszarów osiągnięć naukowych pedagogiki szkoły wyższej i dydaktyki akademickiej. Jakież to przybrzeżne wędrówki? Jakież dalekomorskie wyprawy? W autoreferacie Autorka pisze, iż w monografiach zaprezentowała „skutki zabiegów o uładzenie – w niejakiem zastanym chaosie – wiedzy z wybranych obszarów problemowych, które to obszary nakładają się na siebie w wybranych zakresach. I które przenika i przeplata wybrana strategia zwana „wielkim” bowiem jednym spośród pięciu w historii nauki, paradygmatem poznawania systemologicznego, wspartego na teoriach systemologicznych, całościowego poznania świata i człowieka w tym świecie” (s.16). Przywoływane wielokrotnie tzw. podejście systemologiczne nie jest w tym wypadku metodologicznym kluczem wędrówki naukowej, poszczególnych eksploracji badawczych, ale swego rodzaju „zaklęciem” zaklinającym ułomną rzeczywistość, bo przecież w podejściu systemowym - jak wielokrotnie pisze Habilitantka – wszystko się ze sobą łączy i wszystko pozostaje ze wszystkim w relacjach nadrzędności, podrzędności i równorzędności jednocześnie. Nie dostrzegam rozwiązywania przez autorkę w monografiach problemów w układzie wertykalno- horyzontalnych (s. 6), nie dostrzegam rozwiązywania problemów w ogóle.*

OCENA AKTYWNOŚCI NAUKOWEJ

Aktywność naukową Habilitantki wyznacza z pewnością jej dorobek publikacyjny, na który składają się 2 monografie autorskie (w tym jedna – jak rozumiem - jest pracą podoktorską), jedna monografia współautorska, jedna praca (monografia wieloautorska) pod redakcją, 15 artykułów, 25 rozdziałów w pracach zbiorowych pod redakcją oraz 7 recenzji wydawniczych. Jak pisze Autorka w autoreferacie, jej zainteresowania badawcze ogniskują się w trzech obszarach. Pierwszym z nich jest dydaktyka szkoły wyższej, w którym to Habilitantka lokuje 7 artykułów, 10 rozdziałów w monografiach oraz 7 recenzji wydawniczych. Artykuły obrazują zainteresowanie autorki tematyką wykładu jako metody kształcenia, programów kształcenia i ich modernizacji, warsztatu pracy i nauki studentów czy też studenckich zainteresowań. Artykuły nie wnoszą jednak nic nowego ponad to, co zostało przedstawione i rozwinięte w monografii *Warsztat pracy oraz nauki studentów pedagogiki*. Wydaje się nawet, że wszystkie te tropy podejmowanych wcześniej rozważań (Autorka sama wielokrotnie w różnych pracach nazywa je rozważaniami a nie badaniami) zostały potem zebrane w monografii. Z jednej strony dobrze, gdyż pokazuje ścieżkę rozwoju, z drugiej zaś pomysły i teksty wielokrotnie się dublują, sztucznie mnożąc dorobek (jak np. ma to miejsce w artykułach *Warsztat pracy i nauki studentów pedagogiki w świetle tradycji akademickiej i wymagań współczesności*, *Warsztat pisarski studentów pedagogiki w perspektywie systemologicznej*, *Profil organizacyjny i metodyczny warsztatu prac naukowych studentów pedagogiki*, *Obraz umiejętności warsztatowych studentów pedagogiki*). W paru artykułach Autorka przedstawia wyniki badań empirycznych, ale trudno ocenić ich wartość, gdyż nie przedstawia ani pytań badawczych, ani zmiennych, ani wskaźników, nie przedstawia też narzędzi badawczych. Badania są oparte na sondażu diagnostycznym, przy użyciu techniki ankiety, a wyniki pokazano przy użyciu prostej statystyki opisowej (w artykułach *Obraz umiejętności warsztatowych studentów pedagogiki*, *Profil organizacyjny i metodyczny warsztatu prac naukowych studentów pedagogiki*, *Komponenty zainteresowań wyrażanych przez studentów pedagogiki*, *Zainteresowania wyrażane przez studentów pedagogiki*, *Nowy student pedagogiki i jego zainteresowania*). Kolejne cztery artykuły (*O potrzebie i możliwościach modelowania kompetencji hermeneutycznych* oraz 3 teksty anglojęzyczne) bezpośrednio korespondują z ocenianym już rozdziałem pierwszym monografii współautorskiej *Kompetencje hermeneutyczne w teorii i praktyce akademickiej*. Cały ten obszar dorobku związany z dydaktyką akademicką a obrazowany w publikacjach jest niemal powieleniem tekstów przedstawianych w monografii lub monografii współautorskiej.

Druga część dorobku publikacyjnego wypełnia problematyka związana z promowaniem postawy „nowej etniczności” w procesach wychowania i kształcenia, związanej ze zwrotem w kierunku tradycji regionu i kultury ludowej. Publikacje z pewnością inspirowane są pracą doktorską i związanymi z nią badaniami. Monografia podoktorska *Kształtowanie zainteresowań kulturą ludową uczniów klas trzecich przez systemowe integrowanie zajęć* (2011) jest z pewnością wartościowym studium, którego wyniki mogą stać się podstawą do projektowania wielu ważnych działań w obszarze edukacji na szczeblu początkowym. Artykuły przynależące do tego obszaru zainteresowań Habilitantki (w liczbie 16) poruszają problematykę wychowania regionalnego i jego form, tradycji ludowych (w tym ziołolecznictwa) oraz zabaw ludowych. Część z nich ma charakter wprost metodyczny, stanowiąc swego rodzaju ABC nauczyciela folklorysty (o takim tytule też jest artykuł), część natomiast penetruje zagadnienia wielokulturowości i tzw. nowej etniczności. Cztery artykuły z tego zakresu Autorka opublikowała w języku angielskim. Tę część dorobku uważam za wartościową, zwłaszcza dla pedagogiki wczesnoszkolnej i metodyki kształcenia regionalnego.

Ostatnia część dorobku publikacyjnego związana jest o ogólnie pojętą problematyką rozwoju zainteresowań. Zainteresowania jako kategoria badawcza jest wykorzystywana przez Habilitantkę w tekstach dotyczących problematyki kształtowania zainteresowań zarówno uczniów, jak i studentów. Nie jest to jednak główna oś zainteresowań samej Autorki.

Podsumowując, pozostały dorobek naukowo-badawczy dr Barbary Klasińskiej w mojej ocenie ma walor przede wszystkim dydaktyczny, metodyczny. Nie stanowi jednak wkładu w rozwój dyscypliny pedagogika.

Poniżej zaprezentowane zostaną oceny według wymaganych Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadania stopnia doktora habilitowanego.

Sumaryczny *impact factor* publikacji naukowych według listy JCR, liczba cytowań publikacji według bazy Web of Science (WoS), indeks Hircha opublikowanych publikacji według bazy Web of Science (WoS)

Dorobek dr Barbary Klasińskiej w bazie Scopus, Web of Science nie jest odnotowywany. Według bazy Google Scholar liczba cytowań na dzień 12 lutego 2020 wynosi 28 a H -indeks 3, jednak nie jest to wynik wiarygodny, gdyż obejmuje cytowania książki *Interdyscyplinarność i transdyscyplinarność pedagogiki* pod redakcją W. Żłobickiego i R. Włodarczyka bez

odniesienia do konkretnego rozdziału, którego autorką jest B. Klasińska. Wiarygodne zatem są dane podawane przez Habilitantkę w dokumentacji (liczba cytowań według Google Scholar 12, H-indeks 2). Liczba cytowań świadczy o małej rozpoznawalności dorobku Kandydatki w środowisku naukowym.

Kierowanie projektami realizowanymi we współpracy z naukowcami z innych ośrodków polskich i zagranicznych

Habilitantka nie kierowała żadnym projektem we współpracy z naukowcami z innych ośrodków polskich i zagranicznych. Nie była także kierownikiem ani członkiem zespołu badawczego żadnego projektu finansowanego ze źródeł zewnętrznych (NCN, NCBiR, KBN). Jedyną jej aktywność projektową dotyczy pięciu projektów realizowanych w macierzystej uczelni a finansowanych z badań statutowych oraz badań własnych. Biorąc pod uwagę powyższe, uważam, że kryterium to nie zostało spełnione.

Międzynarodowe lub krajowe nagrody za działalność naukową

Habilitantka otrzymała w roku 2005 indywidualną nagrodę II stopnia Rektora Akademii Świętokrzyskiej za wyróżniające się osiągnięcia naukowe. W tym samym roku w lutym uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie pedagogika, co zapewne stało się podstawą do przyznania nagrody. To jedyne wyróżnienie Habilitantki. Od roku 2005 czyli przez prawie 15 lat Kandydatka nie uzyskała żadnej nagrody a zatem jej dorobek naukowy nie został doceniony ani przez władze macierzystego uniwersytetu ani w środowisku polskim czy też zagranicznym. Biorąc pod uwagę powyższe, uważam, że kryterium to nie zostało spełnione.

OCENA DOROBKU DYDAKTYCZNEGO I POPULARYZATORSKIEGO ORAZ WSPÓPRACY MIĘDZYNARODOWEJ

Uczestnictwo w programach europejskich i innych programach międzynarodowych lub krajowych

Habilitantka nie uczestniczyła w żadnym programie europejskim ani w innych programie międzynarodowym ani krajowym. Kryterium to nie zostało spełnione.

Udział w konferencjach międzynarodowych lub krajowych, udział w komitetach organizacyjnych konferencji

Dr Barbara Klasińska aktywnie uczestniczyła w 5 konferencjach zagranicznych (wszystkie organizowane były na terenie Słowacji oraz Republiki Czeskiej), 14 konferencjach krajowych, (którym organizatorzy nadali status międzynarodowych) oraz w 22 konferencjach krajowych, w tym wielokrotnie była uczestniczką Tatrzańskich Sympozjów Naukowych (11 razy) oraz Augustowskich Spotkań Naukowych (6 razy). Dokonując przeglądu konferencji, w których Habilitantka brała czynny udział, konstatuje, iż najczęściej niestety nie były to konferencje organizowane przez wiodące uniwersytety w Polsce czy poza granicami naszego kraju, w większości przypadków nie były to miejsca, w których toczą się akademickie spory z pierwszej linii frontu badań naukowych. Ma to też swoje konsekwencje dla rozwoju każdego młodego badacza. Osobnym wykazem w dokumentacji zostały objęte konferencje związane aktywnością dydaktyczną i popularyzatorską. W tej puli wskazanych zostało 14 konferencji oraz dwie aktywności dotyczące udziału w Komitecie Organizacyjnym. Pozytywnie oceniam ilościowy wskaźnik aktywności konferencyjnej dr Barbary Klasińskiej oraz fakt, iż wystąpienia na konferencjach wyraźnie wiążą się z głównymi nurtami eksploracji naukowych Habilitantki.

Otrzymane nagrody i wyróżnienia

Jedyną nagrodą naukową, którą otrzymała Habilitantka, to opisana uprzednio nagroda Rektora Akademii Świętokrzyskiej – nagroda indywidualna II stopnia przyznana w roku 2005 za wyróżniające osiągnięcia naukowe. W roku 2012 za szczególne zasługi dla oświaty i wychowania otrzymała Medal Komisji Edukacji Narodowej nadawany przez Ministra Edukacji Narodowej. Kryterium to uznaję za spełnione w minimalnym stopniu.

Udział w konsorcjach i sieciach badawczych

Habilitantka nie brała udziału w pracach żadnego konsorcjum czy sieci badawczej. Kryterium to nie zostało spełnione.

Kierowanie projektami realizowanymi we współpracy z naukowcami z innych ośrodków polskich i zagranicznych

Habilitantka nie realizowała żadnego projektu we współpracy z naukowcami z innych ośrodków polskich i zagranicznych. Kryterium to nie zostało spełnione.

Udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism

Habilitantka nie jest członkiem żadnej rady naukowej czasopisma ani nie jest członkiem żadnego komitetu redakcyjnego. Kryterium to nie zostało spełnione.

Członkowsko w międzynarodowych i krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych

Autorka w Autoreferacie wskazuje, iż jest członkiem Zespołu Dydaktyki Ogólnej Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk, jednakże na stronie KNP PAN wśród siedmioosobowego składu zespołu wymienieni są jedynie: prof. dr hab. Dorota Klus-Stańska - przewodnicząca Zespołu Dydaktyki; prof. dr hab. Ewa Filipiak, dr hab. prof. DSW Dorota Gołębiak, dr hab. prof. UG, Maria Groenwald, dr hab. Jolanta Kruk, dr Grażyna Szyling, dr hab. prof. UŁ Monika Wiśniewska-Kin, z czego tylko jedna osoba jest członkiem KNP PAN. Habilitantka zatem nie należy do żadnego towarzystwa naukowego ani nie jest członkiem żadnej krajowej czy międzynarodowej organizacji. Kryterium to nie zostało spełnione.

Osiągnięcia dydaktyczne, popularyzacja nauki oraz osiągnięcia organizacyjne

Kandydatka jest promotorem 66 prac magisterskich oraz 138 prac licencjackich, w podobnej liczbie prac pełniła rolę recenzenta. Warto docenić fakt, iż dwie prace zostały wyróżnione w konkursie na najlepszą pracę magisterską i otrzymały nagrody Rektora MSzW w Brzesku. Niewątpliwym atutem Habilitantki jest jej zaangażowanie we wspólnie ze studentami przygotowywanie publikacji naukowych (5 publikacji) oraz wystąpień konferencyjnych (2 wystąpienia). Wysoko oceniam jej zaangażowanie w działalność organizacyjną na rzecz Instytutu Pedagogiki i Psychologii oraz na rzecz Wydziału Pedagogicznego i Artystycznego UJK. Dr Barbara Klasińska pełniła różne funkcje związane z rekrutacją, z wprowadzeniem Krajowych Ram Kwalifikacji, budowaniem programów kształcenia na kierunku pedagogika, ocenianiem projektów badawczych. Była także członkiem Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia.

Dr Barbara Klasińska współpracuje ze środowiskiem społecznym, pożytkując swoje kompetencje merytoryczne we współpracy z Małopolskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Krakowie oraz Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Tarnowie. Docenić należy fakt podejmowania wielu działań na rzecz podnoszenia kompetencji pedagogicznych nauczycieli I, II oraz III szczebla edukacyjnego. Wymienić tu należy przede wszystkim: program szkoleń dla

nauczycieli edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej dotyczący włączania treści kultury ludowej w proces kształcenia i wychowania, przygotowanie warsztatów, konferencji metodycznej oraz cyklu szkoleń dla nauczycieli dotyczących m.in. współpracy z rodzicami, oceny opisowej, zastosowania metody projektów. Habilitantka współpracuje także z Zespołem Niepublicznych Niepłatnych Szkół w Tarnowie.

Podsumowując ten rodzaj działalności dr Barbary Klasińskiej, chcę podkreślić, iż z dokumentacji wyłania się obraz osoby niezwykle zaangażowanej dydaktycznie, współpracującej ze środowiskiem szkolnym oraz działającej na rzecz podnoszenia kompetencji nauczycieli szkół I, II i III szczebla edukacyjnego. Bez wątplenia Habilitantka z powodzeniem łączy aktywność naukową z upowszechnianiem wiedzy pedagogicznej i pracą na rzecz środowiska. Kryterium osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych oraz związanych z popularyzacją nauki uznaję za spełnione.

Opieka naukowa nad doktorantami w charakterze opiekuna naukowego lub promotora pomocniczego

Habilitantka była powołana jako promotor pomocniczy w dwóch przewodach doktorskich (Katarzyny Koziół, promotor: prof. dr hab. Andrzej Bogaj; Rafała Aleksandrowicza, promotor: prof. dr hab. Krystyna Duraj-Nowakowa), jednak żaden z nich nie zakończył się obroną pracy doktorskiej. Z tego powodu kryterium to nie zostało spełnione.

Staże w zagranicznych lub krajowych ośrodkach naukowych

Habilitantka nie uczestniczyła w żadnych stażach krajowych lub zagranicznych ośrodkach naukowych czy akademickich. Kryterium to nie zostało spełnione.

Wykonanie ekspertyz lub innych opracowań na zamówienie organów władzy publicznej, samorządu terytorialnego lub innych podmiotów

Habilitantka nie wykonywała żadnych ekspertyz czy innych opracowań na zamówienie organów władzy publicznej, samorządu terytorialnego lub innych podmiotów. Kryterium to nie zostało spełnione.

Udział w zespołach eksperckich i konkursowych

Habilitantka w roku 2008 uczestniczyła w pracach Zespołu Ekspertów Zewnętrznych Narodowego Programu Foresight. W dokumentacji nie ma jednak objaśnienia, na czym ten udział polegał poza wzmianką, iż była ekspertem zewnętrznym.

Recenzowanie projektów międzynarodowych lub krajowych oraz publikacji w czasopismach międzynarodowych lub krajowych

Habilitantka nie recenzowała żadnych projektów międzynarodowych lub krajowych oraz publikacji w czasopismach międzynarodowych lub krajowych. Kryterium to nie zostało spełnione.

Konkluzja

Podsumowując ocenę dorobku naukowego dr Barbary Klasińskiej, ze szczególnym uwzględnieniem osiągnięcia naukowego zatytułowanego *Poszukiwanie ducha całości w pedagogice akademickiej i dydaktyce szkoły wyższej. Od przybrzeżnej wędrówki do dalekomorskiej wyprawy*, będącego cyklem publikacji, na który składają się trzy pozycje: monografia autorska *Warsztat pracy oraz nauki studentów pedagogiki* (2017), monografia współautorska *Kompetencje hermeneutyczne w teorii i praktyce akademickiej* (2018) oraz redakcja pracy *Szkice systemowe ujęć pedagogiki* (2010), w których to Autorka przedstawia do oceny teksty autorskie oraz współautorskie, stwierdzam iż prace te nie wnoszą one wkładu do rozwoju dyscypliny pedagogika, zarówno w zakresie pedagogiki szkoły wyższej jak i dydaktyki akademickiej. Dorobek w całości nie spełnia wymagań stawianym kandydatom biegającym się o stopień doktora habilitowanego w dyscyplinie pedagogika, określonych w Ustawie z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule naukowym w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65 z późniejszymi zmianami) w związku z art. 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

W związku z powyższym **nie popieram wniosku o nadanie** pani dr Barbarze Klasińskiej stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika.

Anna Szolok-Burda